

Kind beter af in een gezin

Bijna de helft van de uit huis geplaatste kinderen in Nederland wordt in een tehuis geplaatst. Terwijl de opvang in een gezinsachtige omgeving aantoonbaar beter is. De Alliantie Kind in Gezin start in mei een actie voor 10.000 inhuisplaatsingen.

'Het gaat om de toekomst van het kind, niet om de afkomst', zei Lodewijk Asscher op 15 maart over het gekrakeel rond een Turks jongetje dat in een lesbisch pleeggezin was geplaatst. Verrassend duidelijk was onze vicepremier over de bemoeienis vanuit Turkije, hij vond die zelfs 'ongepast' en 'aanmatigend'. Geaardheid, sekse en religie dienen geen rol te spelen bij de selectie van een pleeggezin. Het trok mijn speciale aandacht vanwege twee dingen: Religie mag geen rol spelen, en een homoseksueel stel wordt als gezin erkend. Precies daarover speelden bij mij vooroordelen toen ik hoorde van de actie van de 'Alliantie Kind in Gezin.' Een initiatief met het hart van de Bijbelbelt als basis en het gezin als hoeksteen? Femmie Juffer, Professor of Adoption Studies aan de Universiteit Leiden en bestuurslid van de NVO, nam mijn twijfel weg toen ik haar er over sprak. Ze bleek zelfs ambassadrice van de alliantie te zijn.

Bouwen aan 10.000 inhuisplaatsingen

Alliantie Kind in Gezin is ontstaan uit een initiatief van de Rudolphstichting, Gezinshuis.com, Stichting Het R.C. Maagdenhuis en Stichting Kinderpostzegels Nederland. Intussen hebben 32 organisaties zich geschaard achter de doelstelling. De alliantie vermeldt dat in Nederland 44.000 kinderen en jongeren uit huis worden geplaatst, waarvan de helft in een pleeggezin woont. Maar 20.000 uit huis geplaatste kinderen verblijven in de residentiële zorg en wonen in een instelling. Slechts 700 van hen hebben een plek in een gezinsvorm. Alliantie Kind in Gezin wil een substantiële verandering in de jeugdzorg bewerkstelligen door het aantal plaatsen in gezinsvormen uit te breiden, een (netwerk)pleeggezin, een gezinshuis of een jeugdzorgboerderij.

Gekoesterde veiligheid

In een artikel uit 2009 onder de vindingrijke titel *Fostering security? A meta-analysis of attachment in adopted children* legden Femmie Juffer c.s. de conclusie neer dat pleegkinderen net als geadopteerde kinderen aanzienlijk minder kampten met verstoorde gehechtheid dan kinderen in een residentiële setting. Femmie Juffer: 'We wilden in ons onderzoek adoptiekinderen niet alleen vergelijken met kinderen in tehuizen en kinderen die niet geadopteerd waren, maar ook met pleegkinderen die in een gezin opgroeien met genetisch niet-verwante ouders. Het is ook een heel belangrijke groep. Als je naar Nederland kijkt dan is het aantal pleegkinderen groter dan het aantal adoptiekinderen. Ik weet wel dat er verschillen zijn, maar wat gehechtheid betreft zitten ze in een vergelijkbare situatie.'

Kinderen zonder permanente ouders

In een artikel in Kind en Adolescent vorig jaar noemde je onder andere als conclusies van de Leiden Conference on the Development and Care of Children without Permanent Parents dat kinderen die opgroeien in tehuizen substantiële achterstanden hebben in hun fysieke, neurobiologische, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. En dat als kinderen vanuit een tehuis worden geplaatst in een gezinsomgeving (adoptie- of pleeggezin), er onmiddellijke, substantiële inhaalgroei plaatsvindt in alle ontwikkelingsdomeinen. Een substantiële minderheid van de kinderen die langer dan zes tot vierentwintig maanden in een tehuis verblijven, lijdt langdurig onder de gevolgen daarvan. Ze halen dat soms niet meer helemaal in.

'The Leiden Conference was een studieconferentie met deskundigen van over de hele wereld. We bogen ons over de vraag hoe het met kinderen gaat die in tehuizen opgroeien. En dan op alle vlakken van de ontwikkeling. Er waren deskundigen op het gebied van de neurobiologie, gehechtheid, fysieke ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling, het hele scala. Er waren ook deskundigen op het gebied van de alternatieve opvang, adoptie en pleegzorg. We hebben er stukken over geschreven die gebundeld zijn in een boek¹.'

Feiten als een hamerslag

Sommige van de uitkomsten troffen haar als een hamerslag, zegt Femmie Juffer. 'Als je een foto van de hersenen van een kind in een tehuis legt naast die van een vergelijkbaar kind in een gezinssituatie, dan zie je dat er verschillen zijn. Je zou niet denken dat een omgeving echt zo'n fysiek stempel op een kind drukt. Ik laat wel eens een sheet zien over de invloed van de tehuisongeving op kinderen. De fysieke ontwikkeling: het haalt kilo's van het gewicht af. Daarover kun je in de discussie rond obesitas verschillend denken, maar kinderen in tehuizen worden ook centimeters korter. Er is een significante achterstand in lengte en hoofdomvang. Driekwart van de kinderen in tehuizen zijn onveilig gedesorganiseerd gehecht, terwijl de norm vijftien procent is. Het kost ook IQ-punten. In een meta-analyse naar het IQ van tehuis kinderen berekenden we een gemiddeld IQ van 84, ruim onder het normatieve gemiddelde van 100.'

Beginsituatie

Natuurlijk zullen mensen denken: Ho eens, kinderen die in een tehuis belanden komen natuurlijk uit een bijzondere situatie.

'Dat is altijd de kritiek. Daar komen natuurlijk vaak de kinderen die het er slechtste aan toe zijn, en misschien gaan ze er in het tehuis nog wel op vooruit, denken sommige mensen. Dat is lastig te bewijzen, maar er is wel onderzoek naar gedaan. In de Boekarest studie is bij kinderen in de eerste levensjaren at random bepaald of ze in het tehuis bleven of dat ze naar een pleeggezin gingen. Ze zijn die kinderen nu al vele jaren aan het volgen, ze zullen nu tegen de vijftien zijn. Daar zie je dat

de kinderen die naar pleeggezinnen gaan er met sprongen op vooruit gaan.'

Ik kan me wel wat ethische bezwaren voorstellen.

'Het is ook wel controversieel geweest, maar daar zijn de onderzoekers goed mee omgegaan. Als in de loop der tijd een pleeggezin beschikbaar kwam, lieten ze de tehuis kinderen toch naar dat pleeggezin gaan. Ze hebben het zich daarmee nog moeilijk gemaakt, want ze lieten die kinderen bij het onderzoek toch tellen als tehuis kinderen.'

Tehuizen zullen blijven bestaan

Tot slot moeten we toch nog even stilstaan bij al die mensen die in tehuizen hun stinkende best doen om kinderen de best mogelijke zorg te bieden.

'Dat is zeker een punt. Ik twijfel niet aan de inzet en de betrokkenheid van die werkers. Ik denk alleen dat er meer pleeggezinplaatsingen nodig zijn en dat de kwaliteit van pedagogische zorg in tehuizen beter kan. Voor een deel zit hem dat in de structuur. Er kan een slag gemaakt worden door kwaliteit te bieden met vaste verzorgers in een gezinsachtige omgeving. De werkers zelf beschikken over inzicht. Ik sprak laatst iemand die al vijftien jaar met veel toewijding in een residentiële omgeving werkt. Ze zei: We doen heel erg ons best en toch zie ik dat het voor de kinderen anders zou moeten.'

Rinke Bok

1. McCall, R.B., Van IJendoorn, M.H., Juffer, F., Groza, V.K., & Groark, C.J. (2011). Children without permanent parental care: Research, practice and policy. Monographs of the Society for Research in Child Development. (Een samenvatting van The Leiden Conference on the Development and Care of Children without Permanent Parents is te vinden in: The Development and Care of Institutionally Reared Children. Inlog vereist). Een samenvatting van de Bucharest Early Intervention vindt u via de QR-code.

Alliantie Kind in Gezin: www.inhuisplaatsen.nu